

»APOSTOLORUM APOSTOLA«

Na výslovné přání Svatého otce Františka zveřejnila Kongregace pro bohoslužbu a svátosti nový dekret, datovaný 3. června 2016, o slavnosti Nejsvětějšího Srdce Ježíšova. Oslava svaté Marie Magdalény, dnes závazná památka, jím bude ve všeobecném římském kalendáři povýšena na stupeň »svátek«.

Toto rozhodnutí se zařazuje do aktuálního církevního kontextu, který žádá hlouběji reflektovat důstojnost ženy, novou evangelizaci a velikost tajemství Božího milosrdenství. Svatý Jan Pavel II. věnoval velkou pozornost nejen důležitosti žen v poslání Krista a církve, ale také — a se zvláštním důrazem — zvláštní roli Marie z Magdaly jako první svědkyně, která viděla Vzkříšeného, a jako té, která jako první zvěstovala apoštolům vzkříšení Páně (srov. *Mulieris dignitatem*, č. 16). Jak ukazuje aktuální úsilí o novou evangelizaci, trvá tento důležitý aspekt v církvi dnešní, která chce bez jakéhokoliv rozdílu přijímat muže i ženy patřící ke kterékoli rase, kterémukoli lidu, jazyku i národu (srov. Zj 5,9), aby jim zvěstovala dobrou zvěst evangelia Ježíše Krista, doprovázela je na jejich pozemské pouti a nabídla jim podivuhodné skutky Boží spásy. Svatá Marie Magdaléna je příklad opravdové a autentické zvěstovatelky evangelia, »evangelistky«, která zvěstuje ústřední radostné velikonoční poselství (srov. vstupní modlitbu 22. července a novou prefaci).

Svatý otec František zasadil toto rozhodnutí do kontextu Svatého roku milosrdenství, aby zdůraznil důležitost této ženy, která prokázala velkou lásku ke Kristu a Kristus ji tolik miloval — jak dosvědčují, když o ní mluví, Rabanus Maurus (»*dilectrix Christi et a Christo plurimum dilecta*« [ta, která milovala Krista a kterou Kristus velmi miloval]: *De vita Beatae Mariae Magdalenae*, prologus) a svatý Anselm z Canterbury (»*electa dilectrix et dilecta electrix Dei*« [vyvolená, která si zamilovala Boha, a milovaná, která si vyvolila Boha]: *Oratio LXXIII, ad Sanctam Mariam Magdalenam* [v PL 158,1010 oratio LXXIV, v edici F. S. Schmitta OSB oratio XVI]). Je pravda, že církevní tradice na Západě, zvláště od dob svatého Řehoře Velikého, identifikuje jako jedinou osobu Marii z Magdaly, ženu, která vylévala drahocenný olej v domě farizeje Šimona, a sestru Lazara a Martinu. Tento výklad se držel a ovlivňoval západní církevní autory, křesťanské umění i liturgické texty vztahující se ke světicí. Problém identifikace těch tří žen vyjasnili bollandisté a připravili cestu k liturgické reformě římského kalendáře. Poté, co se reforma uskutečnila, se texty *Missale Romanum*, *Liturgia Horarum* a *Martyrologium Romanum* vztahují k Marii z Magdaly. Je jisté, že Marie Magdaléna byla součástí skupiny Ježíšových učedníků, následovala Ježíše až k patě kříže a v zahradě, v které se nacházel hrob, byla první »*testis divinae misericordiae*« [svědkyně Božího milosrdenství] (Řehoř Veliký, *XL homiliae in evangelia*, liber II, homilia 25,10). Evangelium podle Jana vypravuje, že Maria Magdaléna plakala, protože nenašla Pánovo tělo (srov. Jan 20,11); a Ježíš jí

projevil své milosrdenství a slitování: dal se jí poznat jako Mistr a změnil její slzy ve velikonoční radost.

Chtěl bych využít této příhodné příležitosti a ozřejmit dvě myšlenky, které jsou obsaženy v biblických a liturgických textech nového svátku a mohou nám pomoci lépe chápat dnešní význam takovéto svaté ženy.

Na jednu stranu měla tu čest být »prima testis« [první svědkyní] vzkříšení Páně (hymnus ad laudes matutinas) — jako první měla vidět prázdný hrob a jako první měla slyšet pravdu o vzkříšení. Kristus věnuje této ženě — která projevuje svou lásku k němu tím, že ho hledá v zahradě s žalem a plná utrpení, a že má »lacrimas humilitatis« [slzy pokory], jak říká svatý Anselm v citované modlitbě — zvláštní pozornost a milosrdenství. V této souvislosti chci upozornit na kontrast mezi dvěma ženami, které jsou v zahradě — v zahradě rajske a v zahradě vzkříšení. Ta první rozšířila smrt tam, kde byl život; ta druhá přinesla zvěst o Životě z hrobu, místa smrti. Řehoř Veliký to vyjadřuje takto: »Quia in paradiso mulier viro propinavit mortem, a sepulcro mulier viris annuntiat vitam« [Protože v ráji nabídla muži žena smrt, zvěstuje z hrobu mužům žena život] (*XL homiliae in evangelia*, liber II, homilia 25). Kromě toho je to právě v zahradě vzkříšení, kde Pán říká Marii Magdaléně: »Noli me tangere« [doslova Nedotýkej se mě!]. To je pozvání adresované nejen samotné Marii, ale i celé církvi: vstoupit do zkušenosti víry, která překonává veškeré materiální přivlastňování a lidské chápání božského tajemství. Má to ekleziální důležitost! A je to dobrá lekce pro každého Ježíšova učedníka: nehledat lidské jistoty a ocenění tímto světem, ale víru v Krista živého a vzkříšeného!

Právě proto, že byla očitou svědkyní vzkříšeného Krista, byla také — na stranu druhou — první, kdo o něm měl vydat svědectví před apoštoly. Plní, co jí přikázal Vzkříšený: »Jdi k mým bratřím a oznam jim [...] Marie Magdalská tedy šla a zvěstovala učedníkům: ‚Viděla jsem Pána!‘ — a toto že jí řekl« (Jan 20,17–18). Takovýmto způsobem se stává, jak už bylo poznamenáno, »evangelistkou« — tedy tou, která zvěstuje dobrou zvěst o vzkříšení Páně —, nebo jak říkali Rabanus Maurus a svatý Tomáš Akvinský, »apostolorum apostola« [apoštolkou apoštolů], protože zvěstuje apoštolům to, co naopak oni budou zvěstovat celému světu (srov. Rabanus Maurus, *De vita Beatae Mariae Magdalena*e XXVII; svatý Tomáš Akvinský, *In Ioannem Evangelistam expositio*, capitulum XX, liber III, 6). Doctor angelicus užívá tohoto termínu o Marii Magdaléně právem: je svědkyní vzkříšeného Krista a přináší zvěst o vzkříšení Páně stejně jako ostatní apoštolové. Proto je správné, že liturgická oslava této ženy má tentýž stupeň »svátek«, který je ve všeobecném římském kalendáři dán oslavám apoštolů, a že se zdůrazňuje zvláštní poslání této ženy, která je příkladem a vzorem pro každou ženu v církvi.

✠ Arthur Roche

arcibiskup sekretář

Kongregace pro bohoslužbu a svátosti

[Poznámka k českému překladu: Podle informací tiskového úřadu Svatého stolce (*Bollettino della Sala Stampa della Santa Sede del giorno*, 10. června 2016) je originálním textem tohoto komentáře »Apostolorum apostola«, publikovaného paralelně v několika jazycích, italština; originálním textem dekretu Kongregace pro bohoslužbu a svátosti z 3. června 2016 je pak latina. Tyto jazyky byly proto výchozími jazyky překladu obou textů do češtiny, ostatní jazykové verze sloužily pro srovnání.

<https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2016/06/10/0422/00974.html#apos>.

Zmiňovaná oratio ad S. Mariam Magdalenam (LXXIV) svatého Anselma z Canterbury dostupná v eKnize Google, která reprodukuje tisk PL 158 z Bodleian Library (Oxfordská univerzita):

<https://books.google.cz/books?id=mgEVAQAAQAAJ&hl=cs&pg=PA863#v=onepage&q&f=false>.

Zmiňované dílo Rabana Maura v PL 112 je dostupné v eKnize Google, která reprodukuje tisk Harvard College Library (Harvardská univerzita); kapitola XXVII:

<https://books.google.cz/books?id=BfwOAAAAYAAJ&hl=cs&pg=PA1130#v=onepage&q&f=false>.

Výklad svatého Tomáše Akvinského na evangelium podle Jana je dostupný v digitalitované edici projektu Corpus Thomisticum (textum Taurini 1952 editum ac automato translatum a Roberto Busa SJ in taenias magneticas denuo recognovit Enrique Alarcón atque instruxit); místo s výrazem »apostolorum apostola«:

<http://www.corpusthomicum.org/cih20.html>.

Homilie na evangelia svatého papeže Řehoře Velikého byly vydány v českém překladu:

ŘEHOŘ VELIKÝ. *Čtyřicet homilií na evangelia*. Přel. Timotheus Vodička. Olomouci Krystal, 1946 [= Patristická knihovna 1].

V červnu 2016 připravila liturgická komise České biskupské konference.]